

Η Διαμεσολάβηση στο Δημόσιο – Μια πρόκληση για το μέλλον

Άννα Α. Ζουρνατζή, Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια, Πρόεδρος Α.Κ.Κ.Ε.Δ. «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ», Μέλος ΔΣ Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών

1. Η αναγκαιότητα της Διαμεσολάβησης

Η διαμεσολάβηση είναι ένα μέσο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών με διαρθωμένη διαδικασία και με κύρια χαρακτηριστικά την εμπιστευτικότητα και την ιδιωτική αυτονομία στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη επιχειρούν καλοπίστως να επιλύσουν με συμφωνία μία διαφορά τους με την βοήθεια ενός τρίτου, ουδέτερου και αμερόληπτου προσώπου του διαμεσολαβητή.¹

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης έχει εισαχθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το ν. 3898/2010 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» κατ' εφαρμογή της κοινοτικής Οδηγίας 2008/52/ΕΚ. Ακολούθως ο νέος νόμος 4640/2019 με βασικό άξονα την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο θεσμό, εισήγαγε δύο βασικές καινοτομίες οι οποίες έχουν τεθεί ως προϋπόθεση του παραδεκτού της συζήτησης της αγωγής: ι) την υπαγωγή σε κατηγορίες υποθέσεων στην Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία (ΥΑΣ), στάδιο ενημέρωσης περί της διαδικασίας και των αρχών της διαμεσολάβησης και ιι) την υποχρέωση έγγραφης ενημέρωσης πριν την άσκηση της αγωγής για τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς με διαμεσολάβηση. Σημειώνεται δε ότι ρητά εξαιρούνται από την υποχρεωτική αρχική συνεδρία (ΥΑΣ) οι διαφορές στις οποίες διάδικο μέρος είναι το Δημόσιο, Ο.Τ.Α. και Ν.Π.Δ.Δ.,² καθόσον δεν υπάρχει εξουσιοδοτική διάταξη για την συμμετοχή της Διοίκησης στη διαμεσολάβηση.

Η θεσμοθέτηση της διαμεσολάβησης κρίθηκε επιβεβλημένη τόσο για λόγους που συνδέονται με την επιτάχυνση και την αποσυμφόρηση του δικαστικού συστήματος, όσο και για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει στα εμπλεκόμενα μέρη για την ευέλικτη, ταχεία και οικονομική επίλυση των διαφορών τους εξοπλισμένη με τη δυνατότητα εκτελεστότητας. Η βραδύτητα απονομής της δικαιοσύνης αποτελεί για τη χώρα μας ένα διαχρονικό πρόβλημα, που δυστυχώς έως και σήμερα αντιμετωπίζεται με μεμονωμένες, αποσπασματικές και ατελέσφορες ρυθμίσεις. Εξάλλου, δεν είναι λίγες οι καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ³ λόγω παραβίασης του αρθρ. 6 ΕΣΔΑ για την παροχή έννομης δικαστικής προστασίας εντός ευλόγου χρόνου.

Στο χώρο της διοικητικής δικαιοσύνης παρατηρείται επίσης μεγάλη καθυστέρηση απονομής της, που πέραν των άλλων οφείλεται και στην άσκηση άσκοπων ενδίκων μέσων ειδικά από πλευράς της διοίκησης, που σε πολλές των περιπτώσεων στόχο έχει την επιμήκυνση του χρόνου πληρωμής. Είναι κοινά παραδεκτό, και παρά τις όποιες αρχικές αντιδράσεις από μερίδα του νομικού κόσμου αναφορικά με την υποχρεωτικότητά της, ότι η διαμεσολάβηση κερδίζει συνεχώς έδαφος παρότι ο θεσμός λειτούργησε σ' ένα δυσμενές εφαρμοστικό πεδίο κάτω από τις ιδιαίτερες συνθήκες της πανδημίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην εκούσια διαμεσολάβηση κατά το έτος 2020 είχαν υπαχθεί 622 υποθέσεις, εκ των οποίων οι 540 περίπου επιλύθηκαν. Ο αριθμός αυτός διπλασιάστηκε κατά το επόμενο έτος με την υπαγωγή 1.210

¹ Βλ. σχετ. αρθρ.2 παρ. 2 κ 3 ν 4640/2019

² Βλ. σχετ. αρθρ. 6 παρ. 2 ν 4640/2019

³ ΕΔΔΑ 50973/08, 21-12-2010 Αθανασίου/Ελλάδας

υποθέσεων, εκ των οποίων οι 1000 περίπου επιλύθηκαν επιτυχώς. Περαιτέρω το 2021 διενεργήθηκαν 9.150 ΥΑΣ εκ των οποίων στο 8% αυτών υπήρξε θετική επίλυση της διαφοράς.

Η διαμεσολάβηση αποτελεί αναγκαιότητα, σήμερα, περισσότερο από ποτέ, στο μέτρο που η ανάγκη επιτάχυνσης απονομής της δικαιοσύνης και αποσυμφόρησης των δικαστηρίων από κατηγορίες υποθέσεων ή μεμονωμένες υποθέσεις, οι οποίες δύνανται να επιλυθούν με ταχύτητα στη βάση συμβιβαστικής συμφωνίας των μερών, συνδέεται ευθέως με την οικονομική ανάπτυξη.⁴ Συνεπώς η αναγκαιότητα θεσμοθέτησης της διαμεσολάβησης στο χώρο των δημοσίων συμβάσεων αποτελεί αυτόχρονα εργαλείο επιτάχυνσης των ρυθμών της οικονομίας, ενισχύοντας ταυτόχρονα την λειτουργία της υγιούς επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης.

2. Η εξωδικαστική επίλυση των διοικητικών διαφορών σήμερα

Στην ελληνική έννομη τάξη διαπιστώνεται η απουσία μιας συντεταγμένης ρύθμισης και ολιστικής αντιμετώπισης, με στόχο την αποτελεσματική εξωδικαστική επίλυση των διοικητικών διαφορών. Εξάλλου ο θεσμός της διαμεσολάβησης έχει εφαρμογή μόνο στις ιδιωτικές διαφορές, αστικές και εμπορικές που στο αντικείμενο της διαφοράς υπάρχει εξουσία διάθεσης, χωρίς όμως να υπάρχει αντίστοιχη νομοθετική πρόβλεψη για τις διοικητικές διαφορές. Στην χώρα μας η εξωδικαστική επίλυση των διαφορών πολίτη και διοίκησης αντιμετωπίζεται έως και σήμερα από τον νομοθέτη με φειδώ και επιφυλακτικότητα, παρότι υπάρχουν αποσπασματικές ρυθμίσεις.

Η πιο σημαντική και αποτελεσματική μορφή μιας ιδιότυπης διαμεσολάβησης είναι αυτή του Συνηγούρου του Πολίτη⁵. Η Ανεξάρτητη Αρχή έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ν.Π.Ι.Δ., για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας, καθώς και ιδιωτών για την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης⁶.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του αρθρ. 10 Σ (δικαίωμα του αναφέρεσθαι προς τις Αρχές) οι διοικούμενοι έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν έγγραφες αναφορές προς τις διοικητικές αρχές. Οι διοικητικές προσφυγές, είναι οι προσφυγές ενώπιον της διοίκησης, πριν την προσφυγή των πολιτών στην διοικητική δικαιοσύνη και έχουν αίτημα την ανάκληση, ακύρωση, τροποποίηση μιας παράνομης πράξης.⁷ Ο νομοθέτης προς αποφυγή άσκοπων ενδίκων βοηθημάτων με στόχο την αποσυμφόρηση των διοικητικών δικαστηρίων επέλεξε μέσω ενδικοφανών προσφυγών, όπου διενεργείται έλεγχος νομιμότητας και ουσίας να επιλύσει εξωδικαστικά φορολογικές και κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές. Έτσι λοιπόν θεσπίστηκε η υποχρέωση άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών για το σύνολο σχεδόν των φορολογικών πράξεων, με αίτημα την τροποποίηση ή την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και ένστασης ενώπιον της Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής για κοινωνικοασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές διαφορές.

⁴ Ι.Κάρκαλης «Ο θεσμικός ρόλος της Διοικητικής Δικαιοσύνης στη Διαμεσολάβηση στο Δημόσιο Δίκαιο» Συνέδριο ΕΕΔ 2014. Νομική Βιβλιοθήκη σελ 99-103

⁵ Βλ. Β. Τζέμος, Συνηγόρος του Πολίτη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.

⁶ Αρθρ. 1 παρ.1 Ν.3094/2003

⁷ Βλ. σχετ. αρθ. 24 κ 25 ΚΔΔιαδ.

Μηχανισμός εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών έχει προβλεφθεί και για τους ΟΤΑ. Ειδικότερα, η Οικονομική Επιτροπή, ως συλλογικό όργανο, είναι αρμόδια να συνάπτει δικαστικό ή εξωδικαστικό συμβιβασμό ή να καταργεί δίκη με αντικείμενο διαφοράς έως τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ, ενώ, για υποθέσεις με υψηλότερο οικονομικό αντικείμενο, η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στο Δημοτικό Συμβούλιο, κατόπιν εισήγησης της Οικονομικής Επιτροπής. Προϋπόθεση για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής είναι η γνωμοδότηση δικηγόρου, η ανυπαρξία της οποίας συνεπάγεται ακυρότητα της σχετικής απόφασης⁸.

Περαιτέρω στο ν.4413/2016 για την «Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης» προβλέπεται ότι στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης δύναται να καθοριστεί ειδική διαδικασία εξωδικαστικής επίλυσης όλων ή ορισμένων κατηγοριών που αφορούν την εφαρμογή της σύμβασης από επιτροπή εμπειρογνομόνων που ορίζουν από κοινού τα μέρη. Αν τα μέρη συμφωνήσουν στην υποχρεωτική εξωδικαστική επίλυση της διαφοράς η διενέργεια αυτής αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της άσκησης αγωγής ή προσφυγής ενώπιον του αρμοδίου Εφετείου της διαφοράς. Τέλος παρέχεται η δυνατότητα συμφωνίας των συμβαλλομένων μερών για προσφυγή στη δικαστική μεσολάβηση ενώπιον του Προέδρου Εφετών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρθρ. 214B Κ.Πολ.Δ.⁹

Τέλος αξίζει να μνημονευτεί ότι η εξωδικαστική επίλυση των διοικητικών διαφορών πολλές φορές προσκρούει στους εκπροσώπους του δημοσίου, οι οποίοι είτε για λόγους αβελτηρίας, είτε υπό το φόβο ποινικών, αστικών και πειθαρχικών κυρώσεων δεν επιλύουν τις διαφορές σε επίπεδο διοίκησης. Σ' αυτό το σημείο να αναφέρουμε ότι ευθύνη φέρει και η ίδια Πολιτεία στο επίπεδο της εποπτείας και της μη επαρκούς εκπαίδευσης και κατάρτισης των στελεχών της δημόσιας διοίκησης. Από τα ως άνω ενδεικτικά αναφερόμενα, προκύπτει ότι παρά την πρόβλεψη μηχανισμών εξωδικαστικής επίλυσης παρατηρείται η μη αποτελεσματική λειτουργία αυτών με επακόλουθο τη σύρρευση των υποθέσεων στη διοικητική δικαιοσύνη έτι περαιτέρω.

3. Η Διαμεσολάβηση υπό το πρίσμα του Διοικητικού Δικαίου

Από τα παραπάνω, ευλόγως, γεννάται το ερώτημα, εάν και υπό ποιές προϋποθέσεις και όρους θα μπορούσε να θεσμοθετηθεί η Διαμεσολάβηση στις διοικητικές διαφορές.

Βασικός πυλώνας της δράσης της δημόσιας διοίκησης είναι η αρχή της νομιμότητας, που συνεπάγεται την υποχρέωση της τήρησης των κανόνων άμεσου εφαρμογής του Ευρωπαϊκού δικαίου, του Συντάγματος, των νομοθετικών πράξεων, όπως και από κάθε άλλου κανόνα ανώτερης ή ισοδύναμης τυπικής ισχύος. Η αρχή της νομιμότητας έχει δύο διαφορετικές έννοιες. Αφενός η Διοίκηση μπορεί να προβαίνει σε κάθε ενέργεια που δεν απαγορεύεται ή δεν αντίκειται στους κανόνες αυτούς, (υπό την έννοια αυτή η αρχή της νομιμότητας εφαρμόζεται και στους ιδιώτες) και αφετέρου η Διοίκηση οφείλει ή μπορεί να προβαίνει μόνο στις ενέργειες που προβλέπονται ή επιβάλλονται ή επιτρέπονται από τους κανόνες αυτούς. Δηλαδή ενώ οι ιδιώτες μπορούν να ενεργήσουν οτιδήποτε δεν απαγορεύεται, αντίθετα η Διοίκηση οφείλει ή μπορεί να ενεργήσει μόνο ότι επιτρέπεται¹⁰. Η αρχή της νομιμότητας διέπει την δράση του

⁸ Αρθ. 72 παρ.1 και 2 ν 3852/2010

⁹ Αρθ. 63 και 64 ν 4413/2016

¹⁰ Επαμ.Π. Σπηλιωτόπουλος «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου» Εκδόσεις Σάκκουλα 2017 σ. 76.

διοικητικού οργάνου είτε ασκείται αυτή με δεσμία αρμοδιότητα, είτε με διακριτική ευχέρεια.

Στο ιδιωτικό δίκαιο ο θεσμός της διαμεσολάβησης στηρίζεται στη συμβατική ελευθερία και την ισοτιμία βούλησης των μερών, τα οποία με διαπραγματεύση στοχεύουν στην επίτευξη μίας κοινά αποδεκτής συμφωνίας. Στη Διοίκηση το κίνητρο των διοικητικών οργάνων για την άσκηση της δραστηριότητάς τους, προβλέπεται από κανόνες δικαίου και είναι πάντοτε η άμεση ή έμμεση ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος, δηλ. του συμφέροντος όλων των μελών της κρατικής κοινωνίας ή μέρους αυτής. Σημειώνεται ότι το δημόσιο συμφέρον δεν πρέπει να ταυτίζεται με το κρατικό ή το δημοσιονομικό συμφέρον. Στον αντίποδα το κίνητρο των ιδιωτών, ως επί των πλείστων είναι η ικανοποίηση ατομικών συμφερόντων και η επιδίωξη πλεονεκτημάτων.

Το σπουδαιότερο ίσως δογματικό εμπόδιο στην εισαγωγή του θεσμού της Διαμεσολάβησης στο δημόσιο δίκαιο εντοπίζεται στο νομικά δυσχερές ζήτημα της εξουσίας διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς.¹¹ Σημειώνεται ότι βασική προϋπόθεση υπαγωγής μιας ιδιωτικής διαφοράς στη διαμεσολάβηση είναι η εξουσία διάθεσης, δηλ αν τα μέρη έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς (μεταβίβαση, αλλοίωση, κατάργηση δικαιώματος) σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου. Ανάλογη ερμηνεία και εφαρμογή κα' αρχάς δεν χωρεί στη δράση των δημοσίων οργάνων της διοίκησης, η οποία στηρίζεται στην αρχή της νομιμότητας (βλ. ανωτέρω). Επίσης περιορισμοί τίθενται και από διατάξεις που συνδέονται με έννομες σχέσεις που αφορούν την δημόσια τάξη και την προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

Σε πολλές όμως περιπτώσεις οι κανόνες δικαίου προβλέπουν ότι τα διοικητικά όργανα είναι αρμόδια κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους να συνάπτουν συμβάσεις και να διενεργούν υλικές ενέργειες με τις ίδιες προϋποθέσεις που τις διενεργούν και οι ιδιώτες¹². Επομένως εξουσία διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς υπάρχει στις περιπτώσεις, όπου η διοίκηση δια των οργάνων της λειτουργεί ισότιμα με τους ιδιώτες (fiscus) και οι εν λόγω διαφορές υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Εξουσία διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς υπάρχει καθώς και όταν δρα κατά διακριτική ευχέρεια. Εξάλλου κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου υπάρχει τεκμήριο υπέρ της διακριτικής ευχέρειας της αρμοδιότητας του οργάνου, δηλαδή το περιεχόμενο της πράξης δεν προκαθορίζεται, αλλά δίνεται ελευθερία δράσης και δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων εξίσου νόμιμων λύσεων. Επίσης πράξεις εκδιδόμενες κατά διακριτική ευχέρεια είναι: ι) οι αόριστες νομικές έννοιες που εξειδικεύονται με γενικά αντικειμενικά κριτήρια, ιι) οι αξιολογικές έννοιες που εξειδικεύονται βάσει υποκειμενικών κριτηρίων του διοικητικού οργάνου. Πρέπει να σημειωθεί ότι η διακριτική ευχέρεια ελέγχεται για υπέρβαση των άκρων ορίων της, όπως αυτά εξειδικεύονται από τις έννοιες του δημοσίου συμφέροντος και των αρχών της ισότητας, της αναλογικότητας, της χρηστής διοίκησης, της προστατευμένες εμπιστοσύνης των πολιτών. Στην διακριτική ευχέρεια την μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού την έχει το όργανο, ενώ στην δέσμια αρμοδιότητα αυτή παρέχεται από το νόμο. Επομένως στο πεδίο των πράξεων εκδιδόμενων κατά

¹¹ Ι. Κάρκαλης «Ο θεσμικός ρόλος της Διοικητικής Δικαιοσύνης στη Διαμεσολάβηση στο Δημόσιο Δίκαιο», σε: Β. Τζέμος (Επιμ.), Διοικητική Δικαιοσύνη, Θεματικό Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων (ΕΕΔ) στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ), 2015, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη σ. 99-103

¹² Επαμ. Π. Σπηλιωτόπουλος «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου» Εκδόσεις Σάκκουλα 2017 σελ 23,24

διακριτική ευχέρεια της διοίκησης μπορεί να υπάρξει επιτυχής εφαρμογή της διαμεσολάβησης, αρκεί βέβαια να διαφυλαχτεί η αρχή της ισότητας, της διαφάνειας και της αμεροληψίας της διοίκησης.

Συνεπώς χωρεί διαμεσολάβηση στις διαφορές χρηματικού χαρακτήρα, στις διαφορές που ερείδονται στην αντικειμενική ευθύνη του Δημοσίου αρθ.105 κ 106 ΕισΝΑΚ στην περίπτωση των υλικών ζημιών, ιατρικών σφαλμάτων, βέβαια αυτό προϋποθέτει ότι έχει διαγνωστεί η υπαιτιότητα και η Διοίκηση αποδέχεται την ευθύνη της. Επίσης χωρεί εφαρμογή στις κατηγορίες των διοικητικών κυρώσεων επιβολής προστίμων, τελών κλπ. Επίσης οι διαφορές που σχετίζονται με υπηρεσιακές μεταβολές, καθώς και στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης και μόνο όταν οι δυσμενείς για τον διοικούμενο πράξεις εκδίδονται με διακριτική ευχέρεια θα μπορούσε να έχει εφαρμογή η διαμεσολάβηση.

Η διαμεσολάβηση όμως δεν μπορεί να έχει εφαρμογή: ι) σε κανονιστικές πράξεις διότι εισάγουν γενικούς και απρόσωπους κανόνες δικαίου, ιι) σε πράξεις ατομικές γενικού περιεχομένου όπου προσδιορίζονται τα πρόσωπα, αλλά δεν κατονομάζονται για λειτουργικούς λόγους και ιιι) σε πράξεις εκδιδόμενες κατά δεσμία αρμοδιότητα, που το περιεχόμενο τους καθορίζεται από το νόμο και εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις πραγματικές ή νομικές η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να εκδώσει την οικεία πράξη. Περαιτέρω, διαμεσολάβηση δεν χωρεί στις ακυρωτικές διαφορές όπου ο δικαστής διενεργεί έλεγχο νομιμότητας της πράξης ή παράλειψης και έχει κριθεί νομολογιακά ότι αποκλειστική αρμοδιότητα επίλυσης των διαφορών αυτών έχουν τα διοικητικά δικαστήρια¹³.

Συνεπώς η νομοθετική πρόβλεψη για την θεσμοθέτηση της διαμεσολάβησης στις διοικητικές διαφορές αποτελεί ένα μεγάλο στοίχημα που προϋποθέτει διάλογο και διαβούλευση για την ορθή εφαρμογή της και την διασφάλιση των ανωτέρω.

4. Η εφαρμογή της διαμεσολάβησης στις διοικητικές διαφορές στην Ευρωπαϊκή έννομη τάξη

Στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη έχει ανοίξει ο διάλογος για την υιοθέτηση του θεσμού της διαμεσολάβησης στις διοικητικές διαφορές εδώ και πολλά χρόνια και σε κάποια κράτη μέλη έχει ήδη ξεκινήσει η εφαρμογή της. Ειδικότερα:

Στη Γαλλία η διαμεσολάβηση στις διοικητικές διαφορές έχει θεσπιστεί με το νόμο που ενσωμάτωσε την Οδηγία για τη διαμεσολάβηση στη γαλλική έννομη τάξη. Περαιτέρω με νόμο του 2016¹⁴, ο οποίος επέφερε τις αντίστοιχες τροποποιήσεις στο γαλλικό ΚΔΔ γενικεύθηκε η δυνατότητα προσφυγής στη διαμεσολάβηση στις διοικητικές διαφορές. Ειδικότερα ο νομοθέτης έθεσε μια γενική ρήτρα σύμφωνα με την οποία τα μέρη θα πρέπει να έχουν εξουσία διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς και δεν όρισε συγκεκριμένες κατηγορίες υποθέσεων που μπορούν να υπαχθούν στη διαμεσολάβηση. Προβλέφθηκε ότι το δικαστήριο μπορεί να επικυρώνει τη συμφωνία των μερών και στο πλαίσιο αυτό, ο δικαστής ελέγχει τη νομιμότητα η οποία έγκειται στο ότι η συμφωνία δεν προσβάλλει το δημόσιο (γενικό) συμφέρον και την αρχή της ισότητας ενώπιον

¹³ ΣτΕ 3441/1988

¹⁴ LOI n° 2016-1547 du 18 novembre 2016 de modernisation de la justice du XXIe siècle, ο οποίος συμπληρώθηκε με το διάταγμα Décret n° 2017-566 du 18 avril 2017 relatif à la médiation dans les litiges relevant de la compétence du juge administrative

δημόσιων υπηρεσιών.¹⁵ Τέλος, ο νόμος ενέταξε σε πιλοτικό επίπεδο και για χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών την υποχρεωτική υπαγωγή σε διαμεσολάβηση συγκεκριμένων κατηγοριών διαφορών: αυτές που σχετίζονται με την προσωπική κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων, τις παροχές, τα επιδόματα ή τα δικαιώματα που χορηγούνται για κοινωνική φροντίδα ή στέγασης ή υπέρ των ανέργων.

Στην Ολλανδία η καταγραφή των δεδομένων για την διαμεσολάβηση στις διοικητικές διαφορές είναι πολύ ενθαρρυντική. Σημειώνεται ότι σχεδόν το 70% των υποθέσεων που υπάγονται σε διαμεσολάβηση μετά από την προτροπή του δικαστηρίου καταλήγουν σε θετική επίλυση της διαφοράς¹⁶.

Στην Ισπανία ο νόμος περί διοικητικών διαφορών (Ley de la Jurisdicción Contencioso-administrativa) δεν προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα προσφυγής μέσω τρίτων, παρότι δε περιέχει καμία σχετική απαγόρευση. Όμως πρέπει να σημειωθεί ότι προβλέπεται δυνατότητα ελέγχου της διοικητικής δράση μέσω άλλων μεθόδων, συμπληρωματικών της δικαστικής, με την παροχή οικονομικών και ταχείων λύσεων για την αποφυγή άσκησης πολυάριθμων προσφυγών.¹⁷ Τέλος η δυνατότητα προσφυγής σε διαμεσολάβηση στις διοικητικές διαφορές απαντάται στην έννομη τάξη της Πορτογαλίας, Λουξεμβούργου και Ουγγαρίας.

Η ευρωπαϊκή εμπειρία μπορεί να αποτελέσει γνωστικό θησαύρισμα στη χώρα μας που ευελπιστούμε να κάνει τα πρώτα της βήματα στην υλοποίηση του θεσμού με τις αναγκαίες προσαρμογές στην δική μας δικαϊκή, διοικητική και κοινωνική πραγματικότητα.

Η θεσμοθέτηση της διαμεσολάβησης στις διοικητικές διαφορές αποτελεί μια πρόκληση για το μέλλον. Η διαμεσολάβηση μπορεί να αποτελέσει ένα πολύτιμο εργαλείο προκειμένου η Πολιτεία να συμμορφωθεί στις υποχρεώσεις της, να εντοπίσει τα σφάλματά της, να επανεξετάσει τις ενέργειές της και να απομακρυνθεί από την ανεπιθύμητη διοικητική σιωπή. Πρωτίστως να ανακαλύψει και να συμφωνήσει με νόμιμες και στρατηγικές προτάσεις στοχεύοντας στην επίτευξη μιας σταθμισμένης ισορροπίας μεταξύ της αρχής της νομιμότητας και της χρηστής διοίκησης. Παράλληλα ο θεσμός λειτουργεί θετικά προς την κατεύθυνση ανάκτησης εμπιστοσύνης του πολίτη προς τη Διοίκηση, συμβάλλοντας στην ομαλή λειτουργία των θεσμών του κράτους δικαίου. Το πάγιο και διαρκές αίτημα της κοινωνίας και του νομικού μας κόσμου για ταχεία και ορθή απονομή της δικαιοσύνης, μπορεί να βρει απάντηση μέσω της εφαρμογής του θεσμού της διαμεσολάβησης στις διοικητικές διαφορές, αρκεί να κάνουμε το πρώτο αποφασιστικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

¹⁵ Benard - Vincen, G. (2017), Les enjeux de la médiation en droit administrative,

¹⁶ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-nl-en.do?member=

¹⁷ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-es-en.do?member=1